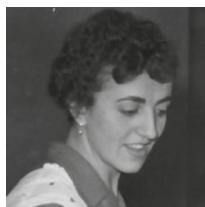

Fes-te major

El diari de la Festa Major de Planoles 2025 amb tota la informació

DIARI DE PLANOLES

Rosa Cosp Vidal

Apassionada dels balls, sobretot dels del Carnaval perquè llavors “manàvem les noies i decidíem amb qui volíem ballar”. (Pàg. 3)

Miracle Pous Vilà

De petita era tant malaltissa que el metge li va dir “quan es farà gran, o es morirà o viurà” i ja n’ha fet noranta-un. (Pàg. 4)

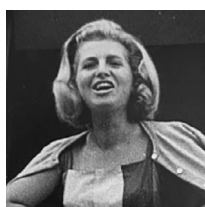
Maria Pujolar Casterà

Tal i com passava a Planoles, a Peralta de la Sal no van passar gana, però no va poder menjar els bistecs que hauria volgut. (Pàg. 5)

Maria Pont Verdaguer

A les matances es feia una festa tant gran que al final només els quedava el sagí. (Pàg. 6)

Anna Solà Trilla

“M’ho passo molt bé quan vaig a sopar amb les velletes de Planoles. Això sí, jo sempre hi vaig molt mudada”. (Pàg. 7)

Margarita Pous Vilà

Com que la guerra la va agafar de ple, no va poder anar a escola fins que tenia onze anys. (Pàg. 13)

Antònia Tor Carbonell

Quan era molt petita a casa aixoplugaven els que fugien de la guerra i els donaven de menjar. (Pàg. 12)

Dolores Montañó García

Nascuda a Écija, s’enamora del Josep i es queda a viure a Planoles perquè aquí hi ha molt bona gent. (Pàg. 11)

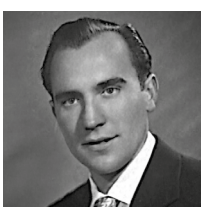

Vicenç Rigola Vilà

A la postguerra jugaven amb les bombes abandonades fins que una va esclatar i va matar un company. (Pàg. 12)

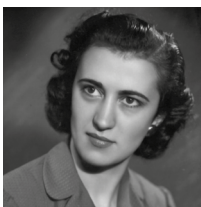

Persones que estimen Planoles ens expliquen les seves vivències i com era el poble abans

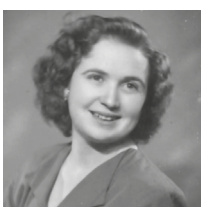
Manel Adam Coch

Com que a la quaresma el mossèn no els deixava fer ball, anaven a ballar a Nevà, que no hi havia mossèn. (Pàg. 13)

Neus Cosp Vidal

El què més la va sorprendre de quan va baixar per primer cop a Barcelona és que a la casa en comptes de vàter hi havia una comuna. (Pàg. 15)

Antònia Surroca Corominas

Va decidir néixer quan el seu pare empaitava uns vailets que volien calar foc al bestiar. (Pàg. 16)

Programa de la Festa Major 2025

Teatre, concerts, balls, andròmines, OFNIs, quinto, cercavila, birranols, sardanes, futbol, sopars, dansa, bàsquet...

Tota la informació a les pàgines centrals

Editorial

Homenatge a unes grans persones

Si l'any passat el programa de la festa major estava dedicat als més petits, als nens i nenes de l'escola, aquest any, en un atac de nostàlgia, l'hem volgut dedicar als més grans, a les persones de més de noranta anys, als nostres avis i àvies. Els volíem entrevistar a tots i ho hem aconseguit. A Planoles, avui en dia en tenim dotze, que volem anomenar no pel seu nom, sinó pel nom amb què tots les coneixem. I diem les, en femení, perquè tenim moltes més àvies que avis, deu a dos: l'Antònia de Cal Valentí, la Neus i la Rosa de la fonda, el Manel i la Margarita de la fusteria, el Vicenç i l'Antònia de Cal Xicó, la Lola Sirvent, l'Anna Basté, la Maria de Cal Fosses, la Maria de Cal Nen de la Nena i la Miracle de Ca l'Esquirol.

Moltes gràcies a aquests dotze pous de saviesa que ens han explicat com era la seva vida des que van néixer, no sempre on tocava ni amb les condicions òptimes, fins que s'han fet grans. I moltes gràcies al seus descendents, fills i nets, que ens han facilitat la feina, ja sigui fent d'entrevistadors o obrint-nos les portes de casa. Moltes gràcies a tots i totes per abocar-vos amb tanta il·lusió en aquest projecte i explicar-nos anècdotes molt entranyables, algunes de les quals, ens consta, no les sabien ni els seus fills i filles.

Aquest diari i el material que l'acompanya volen ser un testimoni de com era la vida al nostre poble a meitats del segle passat, des dels anys trenta fins on ens han volgut narrar. El què llegireu només és un tast de tot el que ens han explicat. Com que no hi cabia tot us animem a llegir les entrevistes senceres accedint al codi QR que hi ha aquí sota o entrant a www.festemajor.wixsite.com/elsavisdeplanoles on trobareu tot el material que hem recollit.

I què diferencia aquells joves que van néixer abans de la guerra del nostre jovent? Bàsicament les privacions. "Gana no, però privacions sí", ens han dit sovint quan parlaven de la postguerra. Això, i tirar endavant. Fer el que fos per sembrar un futur millor i, vist des d'ara, a fe de deu que ho han aconseguit. La resta no és tan diferent a la dels joves d'avui. Enteneu-nos, no hi havia mòbils, ni tele, poques ràdios, fer una trucada era una odissea i el llum no sempre s'encenia quan premies l'interruptor. Però eren joves i, com els joves d'ara, pensaven sobre-tot a divertir-se. Aquest diari reflecteix, en la mesura que ens ho han explicat, com ho feien.

Així doncs, aquest programa està dedicat a aquests grans savis i sàvies que mereixen ser reivindicats.

La Comissió de Festes

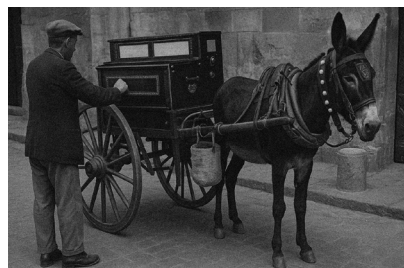

El manubri, la banda sonora d'una joventut

Un manubri és un piano mecànic que funciona fent girar una maneta. No és un piano pròpiament dit, però s'hi associa perquè fa música amb melodies pregravades. A l'interior hi ha un sistema de cintes perforades, cilindres o discos amb forats que codifiquen les notes musicals. Quan es gira la maneta, s'activa un mecanisme de manxa que envia aire i un sistema que llegeix els forats i fa sonar els tubs o làmines. Les cançons que feien sonar eren populars i tradicionals. Havien de ser fàcils de reconèixer o cantar ja que es feia servir per a l'entreteniment popular.

Al llarg de les deu entrevistes que hem fet, ens hem adonat que la majoria del avis esmentaven aquest piano de maneta a l'hora de descriure els seus moments més feliços i de diversió. El record de l'arribada d'aquell instrument es manté molt viu, i la música que els feia ballar encara ressona en la memòria de molts. Creiem que el manubri és una peça essencial de la història de Planoles.

Ens connecta amb els nostres avis ja que, en la seva joventut, com ara, el ball era allò que unia tothom. Per això hem volgut fer un recull d'alguns dels comentaris sobre aquest piano mecànic que han anat sorgint al llarg de les seves entrevistes.

Maria Pont

Els diumenges anàvem a missa al dematí i, a la tarda i a la nit, a ballar. Amb aquell piano. I, carai, quan s'estrenava el piano! Baixàvem a l'estació a esperar-lo amb la mula del Txatxo. El Txatxo tenia una mula grisa amb un carro i l'anava a buscar, i llavors amb aquell piano, ding-ding. (...) Aquests pianos només toquen unes quantes cançons que es van repetint i, de tant en tant, es canviava el piano. Era una festa, quan s'estrenava el piano!

Antònia Tor i Vicenç Rigola

Els diumenges teníem un manubri i a ballar tothom, ballàvem fins a les nou de la nit [riu en tots dos].

Manel Adam i Margarita Pous

El diumenge a la tarda anàvem a ballar. Teníem una pianola que era d'aquests pianos de maneta que hi ha. Aquí hi havia una comissió de tres o quatre nois que eren els que es cuidaven de llogar el piano. El portàvem aquí i anar remenant l'escudella.

Neus Cosp

El meu pare, que no era gens d'església, però ho respectava tot, ens deia "qui no vagi a missa no anirà a ballar". Perquè després, a la tarda, anàvem a ballar amb el manubri. El pujaven de Barcelona amb el tren. L'anaven a buscar a l'estació amb una euga i el pujaven cap aquí dalt. El tocaven amb una maneta i sempre hi havia les mateixes deu cançons: passos dobles, tangos...

Miracle Pous

El cap de setmana hi havia un manubri i feien ball. El meu cap de setmana era venir a la tarda a ballar, tant a l'estiu com a l'hivern (...) El manubri el feia anar sempre un noi, o un home, amb una maneta. Llavors quan li deien "prou, prou, no toquis més", ell parava i posava una altra cançó. I, au, ves, havies de canviar de parella. Llogaven el manubri per tres mesos i tenia unes deu cançons.

Rosa Cosp

Ballàvem per Sant Blai i cada diumenge amb el manubri. N'hi havia un que el sabia tocar molt bé, i au, a ballar! Cada tres mesos, em sembla que era, canviaven el piano, el portaven amb el tren i el pujaven amb un carro. I pel camí ja tocaven, i nosaltres "oh!, hi ha aquesta cançó, oh!, hi ha aquella cançó..." I que contentes que estàvem perquè hi havia les cançons que ens agradaven...

Les persones grans no tenen cognom, tenen casa

Parlant amb els nostres avis ens hem adonat que ningú parla dels altres fent servir el cognom, sinó el malnom de la casa. Per exemple, ningú parla de la Leonor Peiris –per dir un dels noms més esmentats– sinó de la Leonor de Cal Negre o de la Leonor de Cal Rafel. El primer seria el nom de soltera i el segon, el de casada.

Els noms de les cases s'estan perdent. Hi podem fer alguna cosa?

No sabem quants menors de quaranta anys que hagin nascut a Planoles saben on és Cal Manel, Ca l'Esquirol o Cal Petit Ferrer. Podríem, entre tots, intentar recuperar aquests noms? Algunes de les cases ja no existeixen, com Ca la Xica, altres s'han mogut, com Cal Xicó, i totes han canviat molt, com Cal Dragó. Però no seria bonic recuperar aquests noms que formen part del nostre patrimoni?

Jocs perillosos

Una de les anècdotes que més ens ha colpit ens l'ha explicada el Vicenç. I és que quan eren uns marrecs anaven pels prats a buscar l'armament que els soldats en retirada havien abandonat: bombes, bales, fusells... I què en feien? Doncs "tretos amunt i bombes avall". El joc macabra va acabar quan un company, el Bruno, es va matar quan li va esclatar una bomba que manipulava.

L'ocupació alemanya de França durant la segona Guerra Mundial

No us espanteu, no, Planoles no va participar en aquesta guerra, però sí que en va ser testimoni d'alguns efectes. Molts jueus, fugint de la França ocupada, creuaven els Pirineus pel Pas dels Lladres. Alguns es devien escapar, altres els van detenir aquí i van ser deportats a camps de concentració, però alguns es van quedar pel camí: els van trobar glaçats pels voltants de Planoles. Alguns dels nostres avis, que llavors eren molt joves, la imatge dels cadàvers dalt d'una mula amb les cames penjades, no l'han poguda oblidar.

Més vell que l'anar a peu

Tot ho feien a peu, els nostres avis. Des de baixar cada dia des de Cal Casa Vella per poder anar a l'escola, a anar a treballar a Ribes, corre totes les festes majors dels pobles veïns... I tot això no sempre amb bon temps ni amb la roba adequada.

Mil gràcies

A banda dels avis, àvies i els seus familiars, aquest programa no hauria estat possible sense la feina ingent de persones que, de manera completament desinteressada, han dedicat bona part del seu temps lliure a aquest projecte. Estem parlant de l'Aitana, la Bet, la Pirena, en Joan i la Marta. **A tots vosaltres, moltes gràcies.**

**Ajuntament
de Planoles**

**Diputació
de Girona**

**Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura**
Amb el suport del
Departament de Cultura

Rosa Cosp Vidal

Una gran balladora que, tot i néixer molt lletja, no té cap renebot estrafet!

19/04/2025 · RENEBOTS I RENEBODES

Com et dius i quan vas néixer?
Em dic Maria Rosa Cosp Vidal i tinc noranta anys. Vaig néixer l'1 de juliol de 1934 a la fonda, a casa meu.

Tens alguna curiositat del teu naixement?

Sí, que era molt lletja. M'ho va explicar la mama. Abans, quan una dona estava embarassada no se sabia si portava un nen o una nena. Quan vaig néixer, uns senyors que s'estaven a la fonda van sentir que la meva mare deia "oh, que lletja!", i ells van dir "ah, és una nena!".

Amb qui vivies quan eres petita?

Amb el meu pare, la meva mare, la meva germana, la tia Lola i tota la gent que hi havia treballant a la fonda.

Com era el carrer on vas créixer?

Ui, era molt més maco. No hi havia tants cotxes. Mira, de Cal Negre a Cal Dragó el carrer era tan estret que tot just hi passava una carreta. I allà, a la fonda, seixamplava una mica i feia com una plaça, i hi fèiem juergues a fora, ball, foc per Sant Joan...

Explica'ns com era un dia qualsevol, de petita

Anava a col·legi. Hi havia un mestre que al dematí ens feia classe a nens i nenes junts. I a la tarda, als nens, els donaven classes de... daixonses i les nenes fèiem labors perquè havíem de saber cosir i tota la història. I quan sortíem anàvem a jugar amb les amigues: la Demètria, la Lourdes, la Leonor... érem un pilot. També jugàvem amb els nois, eh. Jugàvem nois i noies a cuít. I quan matàvem porc ens ajuntàvem una bona colla.

Cada quant matàveu porc?

Cada hivern cada casa matava el seu. I els d'una casa convidaven els de l'altra i ens ajuntàvem una bona colla. Al vespre, havent sopat, jugàvem. Primer, a dintre de casa jugàvem amb els avis a "el senyor se'n va a la torre", a "espartenyeta ning-ning, jo la sé i no la tinc", a "el pare carbasser", i a molts altres jocs. I després els nens sortíem a jugar al carrer.

Tens algun record de la postguerra

Sí que en tinc. Recordo, per exemple, quan anàvem a veure els pastorets a Ribes i, a la mitja part, ens feien aixecar, posar el braç alçat i escoltar l'himne nacional. El més trist que recordo de la postguerra van ser els jueus que trobaven glaçats per aquestes muntanyes. Els jueus que podien s'escapaven de França i passaven la frontera per la muntanya. Alguns no arribaven i morien glaçats pel camí. Nosaltres érem canalla i dèiem "ui, n'han trobat un de glaçat aquí dalt, al Pas dels Lladres, i la Tordilla l'ha anat a buscar". Encara sembla que ho vegi ara, portaven aquells cossos penjats a la Tordilla, la mula del Txatxo, amb les cames morades, cap al cementiri, i allà els enterraven.

I no n'arribaven de vius?

Sí, alguns. Quan la Guàrdia Civil els agafava, els portava a la fonda on la meva mare escorcollava les dones i un home, els homes. Els explicaven en francès, com podien, que els separarien per enviar-los a camps de concentració diferents i ploraven i s'abraçaven.

Tornem una mica enrere.

Durant la guerra anàveu a l'escola?

No, a la guerra, no. Després, sí. Vam estar un temps que hi havia un home, el Ricardo Monreal, que ens feia unes miques de classes. També vam anar amb les monges. Hi havia un convent, però el van cremar i les van traslladar a l'Ajuntament, al pis de dalt. I a les sales de baix fèiem les classes.

Tu no havies estudiat a un internat?

Sí, quan tenia nou anys. La Neus, la meva germana, va anar a Barcelona i a mi em van portar a l'internat de Ribes amb les monges. Després vaig passar un temps a l'escola de Planoles i, més endavant, a Puigcerdà. Allà, com que era de fora, m'havia de quedar a l'escola els caps de setmana fins que unes nenes de Rigolisa em van convidar a passar els caps de setmana a casa seva. Això sí, cada quinze dies o tres setmanes podia baixar a veure els pares, o pujaven ells. Només vaig estar-m'hi un any, però.

Quan vas deixar d'estudiar, quants anys tenies?

Molt jove, catorze o quinze anys.

I què vas fer, llavors?

Treballar a casa, que teníem fonda i botiga. No recordo a quina edat vaig començar a treballar, però em sembla que ja vaig néixer treballant.

Planoles, et sembla millor ara o abans?

A mi abans m'agradava molt, eh. Ha canviat molt, tot és ben diferent, en coses hi hem guanyat i en coses hi hem perdut. Abans hi vivia molta més gent perquè tenien més fills, no marxaven a fora a estudiar, hi havia més pagesia...

Sabem que t'agrada molt viatjar i que fins i tot has organitzat excursions. Ens pots explicar el primer viatge que vas fer?

El primer viatge de veritat va ser a Amsterdam, amb el Vinceiro de Puigcerdà. Érem cinc d'aquí: el Machín, la seva dona, els de Cal Esquirol i jo. A partir d'aquell moment, cada any fèiem un viatge. Amb la Leonor també vam començar a fer

activitats pel poble, com fa ara l'Associació de Dones. Volíem fer sardanes, però no teníem diners, així que vam començar a vendre participacions de loteria.

Explica'ns alguna cosa de la Festa Major

La Festa Major sempre era a la plaça, l'1 de setembre, amb ball a la tarda i al vespre. A mi m'agradava molt ballar. Ens arreglàvem ben maques i ens posàvem a la plaça ben dretes esperant. Les festes de Carnaval també m'agradaven molt, perquè llavors manàvem les dones i érem nosaltres qui anàvem a buscar els homes. Jo, si hagués pogut, m'hauria passat la vida ballant.

Baixàveu a Ribes de festa, com fa el jovent d'ara?

Sí, però només per la Festa Major o per Sant Valentí, i sempre hi anàvem a peu. Me'n recordo d'una vegada que la Leonor i el Sebi van baixar a Ribes agafats a un camió, relliscant per la neu! Llavors no hi havia cotxes com ara, t'havies d'espavilar.

Tu vas néixer a la fonda i després vau anar a la botiga. Per què vau canviar?

Perquè el Sebastià i la Neus es van casar i es van quedar a la fonda. Jo me'n vaig anar amb el papa, la mama i la Roser a la botiga, fins que la Roser es va casar i també va venir el Mingo. I vam viure tots allà. I després els nebots. En aquella casa, hi vam arribar a viure nou persones.

No has viscut mai sola?

No, no, no. Tinc una por que no m'aguant. Tenia molta por, eh, i encara en tinc ara.

I no t'hauria agradat tenir fills?

No. Ara, no. Llavors, sí. Ara, del que estic més contenta és de no haver-me casat i no haver tingut fills. Home, quan ets jove dius "ai!, quan tindré fills, ai quan tindré fills...", però ho dius sense pensar.

I per acabar, tens algun consell que ens vulguis donar a tots els teus renebots?

Ai, què puc dir, jo? Que sigueu com ara. Que aneu seguint com ara, que de moment no n'hi ha cap d'estrafet.

Miracle Pous Vilà

“La nostra vida, vista des d’ara, era molt trista. A vegades penso: quina sort que teniu d’haver vingut tan tard”

27/12/2024 · EL NET

Com et dius i quants anys tens?

Em dic Miracle Pous i tinc noranta anys. Vaig néixer aquí a Planoles, a les Casetes, concretament a la casa que en diuen Cal Barró. La casa és passada la via del tren, en un carrer que no estava asfaltat. Era de terra, com ara.

Tens alguna anècdota de quan eres petita?

Sí, quan tenia vuit mesos vam marxar a viure a Centelles. Però durant la guerra, com que la mare no ens podia alimentar i el pare era al front, a mi em van portar a viure amb el tiet Mariano i la tieta Agneta, a Cal Sadurní, i a la meua germana amb la padrina, a Cal Barró. Quan la guerra va acabar, ens van venir a buscar i vam tornar tots a Centelles fins que jo vaig tenir dotze anys.

Recordes la postguerra?

Era molt petita, era molt jove. Llavors no hi havia res de res. La mare ens feia farinetes, però de pa no, que no n’hi havia. La postguerra era molt trista i no teníem res de res, però jo no trobava a faltar res perquè tenia el pare i la mare.

I algun record de Centelles?

Allà jugava contínuament. Tenia una amigueta molt trempada, érem molt amigues, i passàvem el dia sempre juntes. Jugàvem a corda, a la petanca... I quan tenia nou anys, com que jo volia fer cèntims em vaig llogar per fer de *canguru* a una nena. Ah, i després em vaig llogar a un sastre i vaig aprendre de modista.

Et sents més de Centelles o de Planoles?

De Planoles.

Com va ser el retorn a Cal Barró?

Els pares van decidir tornar perquè pensaven que almenys aquí ens podrien alimentar. Van haver de

començar de zero: no tenien res per fer de pagès. Tot ho van haver de manllevar, una vaca, terres per sembrar, i el pare ho tornava amb hores de feina. Ho van passar molt malament, molt. La d’abans era una vida molt trista.

Fins a quina edat vas anar a col·legi?

Potser fins als dotze anys. Hi vaig anar molt poc perquè estava molt malalta, tenia atacs i no hi vaig poder anar massa. No soc gaire sàvia. Quan vam tornar aquí, a Planoles, també hi vaig anar una mica, però poc.

Explica’ns una mica més això dels atacs

Tenia atacs epilèptics, en vaig tenir durant molts anys. A tot arreu em desmaiava i queia, no podia anar mai sola enlloc. Llavors el metge va dir “quan es farà gran, o es morirà o viurà”. I mira, he fet noranta anys i encara soc viva. Es va ben equivocar, pobre home.

Com era la teua adolescència comparada amb la meua?

Com la nit i el dia. Nosaltres no teníem res de res. No podíem gaudir de res. Ara bé, les amistats sí que eren com ara, això no ha canviat gens.

A quina edat vas començar a treballar?

Vaig començar a treballar quan tenia disset anys, a Ribes. Baixàvem cada dia a peu i, si teníem diners, tornàvem amb tren, i si no, a peu per la via. Treballàvem a preu fet, cobrava segons les peces que feies.

On treballaves i quina mena de feina feies?

Treballava a Can Recolons, una fàbrica tèxtil on també anaven moltes dones del poble. Jo feia maideixes de fil, les posava en un cove i, al final del dia, les comptaven per calcular el que havíem de cobrar.

Com era una jornada laboral teua?

Em llevava a dos quarts de set i baixava amb la meua tia. Entràvem a les vuit i treballàvem fins

a les cinc. El dinar ens el dúiem de casa i ens el menjàvem a casa d’una senyora que ens el deixava escalfar.

I si nevava?

També, també havíem de baixar. Recordo un any, per Santa Llúcia, que feia un vent i una rufa... El pare em va venir a buscar a la feina i em va dir “cap a casa, que fa molt mal temps”. I pensa que de roba tampoc no en teníem com ara. Als peus portàvem uns sabatots o unes espadenyetes. De botes, res de res.

Quan anàveu per la via, no teníeu por que vingués algun tren?

No, perquè vigilàvem, i si n’hagués passat algun, t’arramblaves. Hi havia bon camí, no com ara que ho han arreglat tot i no es pot passar per la via. Abans sí que hi havia bona via, però era pesat, era molt pesat, eh.

Com era un cap de setmana habitual?

El cap de setmana hi havia un manubri i feien ball. El meu cap de setmana era venir a la tarda a ballar, tant a l’estiu com a l’hivern, però a la nit ja no em deixaven sortir. Tenia moltes amigues: l’Anita de Casa Mitjana, la Rosa de la fonda, la Pepita de Cal Txatxo, les de Cal Nen de la Nena... Érem quatre o cinc.

I Planoles, com era quan eres petita?

Planoles abans era més maco que no pas ara. Hi havia molta més gent, almenys érem cinc-cents i ara potser no som ni cent. No és que el poble d’abans fos millor que el d’ara, no! Ara també està molt bé, però abans érem més colla. Érem més joves, érem molt més de tot, saps, fill? I era més divertit. Ara la iaia no es mou d’aquí, però abans no era mai a casa!

Com vas conèixer l’avi Pere?

Aquí a Planoles. Ell i jo teníem família en comú i quan mataven el porc les famílies es convidaven.

Com va ser el teu casament i els primers anys de casada?

Em vaig casar amb vint-i-tres anys a l’església de Planoles i vam fer el viatge de nocces a Montserrat i a València, tot en tren. Després vam anar a viure a Ca l’Esquirol amb els sogres, dues àvies i la resta de la família. Jo era la darrera que havia arribat i no podia manar gens; la que manava era la iaia. Tot havia de passar pel seu filtre, fins i tot on posava una cadira. Va ser difícil, a vegades plorava, però vaig aguantar amb paciència.

A quina edat vas tenir els fills?

Als vint-i-quatre ja vaig tenir el Pere Miquel.

I vas continuar treballant?

Sí. Deixava els fills amb la iaia i netejava torres aquí al poble amb altres dones com la Maria de Cal Nen. Més endavant vaig entrar a treballar a l’alberg com a governanta, on m’hi vaig estar onze anys, i gràcies a això vaig poder tenir un bon retiro.

Tens algun consell per donar-me?

Molts te’n daré, de consells: que agafis bons amics, que estudiis força, que creguis el pare i la mare, que ja ho fas. Ara, en aquest moment no me’n ve cap més. Pensa que la nostra vida, vista des d’ara, era molt trista. A vegades, quan veig coses vostres penso “quina sort, mare, que teniu d’haver vingut tan tard”.

Maria Pujolar Casterà

La noia de la franja que va voltar per Catalunya fins que va fer parada a Planoles

15/02/2025 · LA FILLA

Vas néixer a Planoles?

No, jo vaig néixer a Peralta de la Sal, a la província de Huesca, el 6 de gener de 1934. Vinc de molt lluny. Vaig viure-hi fins als catorze o quinze anys. Després ja vaig venir cap a Catalunya i vaig rondar pel país: Barcelona, Molins de Reis i Olot. Fins que em vaig casar a Planoles i m'hi vaig quedar.

Quins records tens de Peralta?

És un poblet petit, però, tot i això, és molt maco. Té una església molt preciosa, un convent, on ara ja no hi ha *novícies*, però quan jo hi era, n'hi havia i feien estudi per la canalla gran del poble. Jo estudiava, però, a l'escola pública del poble, on de més petits anàvem nens i nenes junts i de més grans els nois anaven amb el mestre i nosaltres amb la senyoreta.

A casa, amb qui vivies?

Amb la meua iaia i la meua mare perquè el meu pare es va morir que jo tenia dotze anys. També hi vivia amb el meu germà, que tenia dos o tres anys menys que jo.

Va ser dur viure sense el pare?

Sí, el meu pare es va morir de molt jove, d'un càncer. Ell treballava al camp, i de fet, tota la família feia de pagès perquè teníem terres. Però després de morir ho vam haver de deixar estar, ja que jo i el meu germà érem massa petits i la iaia estava... iaia. I a més no es cobrava com ara, els vells no cobraven res.

I la mare?

La mare, pobreta, treballava d'anar a guisar per les cases perquè en sabia molt, de cuinar, i anava a fer menjars.

Vau passar gana?

No, no. Nosaltres teníem molta terra i teníem un hort que era molt bo. Col·liem de tot, tant a l'estiu com a l'hivern. Ara, potser algun dia hauríem menjat un bistec i no en teníem, però llavors no en podia menjar gairebé ningú.

Quan vas venir cap a Catalunya, on vas anar?

Primer vaig anar a Olot. El meu pare era d'allà i el meu cosí va venir a Peralta de la Sal a passar les festes, que són a l'agost. Quan va marxar, em va dir "ara vindràs amb mi i et quedaràs a Olot una temporada." I així va ser. Allà, les meves ties em van buscar feina i m'hi vaig quedar.

I què vas fer a Olot?

Treballava en una fàbrica, però hi va haver una *huelga* i vaig haver de tornar a Peralta. Allà, una dona que treballava a Barcelona em va dir que em podia col·locar com a *niñera*. Vaig anar a fer de *niñera* en una casa de Barcelona i hi vaig estar ben bé dos anys. En devia tenir setze o disset.

Ja et vas quedar a Catalunya?

No, després de fer de *niñera* em van haver d'operar del coll i me'n vaig tornar a Aragó per operar-me, perquè allà hi havia més metges. Quan m'estava recuperant, van venir uns parents de Molins de Rei a visitar-me i em van dir "la minyona que tenim s'en va, podries venir tu?". Així que vaig anar a servir amb ells i m'hi vaig estar sis anys. Viví amb ells, era com si fos casa meua.

Has estat a molts llocs, com vas acabar a Planoles?

Doncs mira, els parents de Molins de Rei estiuaven aquí en una torre al carrer de l'Estació, una de les primeres que es van contruir. Així que quan ells hi pujaven a l'estiu, jo els acompanyava.

Vas conèixer el Sisco, el teu marit, a l'estiu?

Sí. Ell era el lampista del poble. Va venir a arreglar una aixeta a la torre i ens vam conèixer. Vam festejar durant quatre anys, ens trobàvem al carrer i anàvem a ballar. No era com ara, que un va a casa de l'altre. Jo mai havia anat a casa seva abans de casar-nos.

T'agradava ballar?

Sí, molt. Però al Sisco no. Aquí a Planoles, per la festa major, feien ball a la plaça i també al cafè de Cal Rafel.

I llavors us vau casar?

Sí, sis anys després de conèixe'ns. Ens vam casar dues parelles: nosaltres i la Mercè, la meua cunyada. El casament va ser a la Florida perquè així podien venir els de Barcelona. Érem uns vuitanta. El convit el vam fer al restaurant de la meua tia Maria i vam menjar amanida, canelons, pollastre i, de postres, *pastel*.

Quan van arribar els fills?

La Núria va néixer al cap de nou mesos. Jo tenia vint-i-sis anys. Amb el segon ens vam esperar set anys perquè amb el primer part ho vaig passar molt malament i el metge em va dir que era millor esperar.

Tu de què treballaves?

Jo vaig treballar a moltes cases: cal Canet, cals Batista... sobretot a l'estiu. També vaig anar durant molts anys a la fonda a ajudar a la cuina, a fer llits, a netejar... de tot.

No vivies on vius ara?

No, vivíem al Ventador, amb el Sisco i la meua sogra, la Pepa. El seu marit havia anat a França durant la guerra i s'havia mort allà. Quan va néixer la Núria ja vam ser quatre.

Vas fer amistats aquí?

Sí, en vaig fer de seguida. Hi havia moltes noies i ballàvem amb tothom. Recordo que un dia, per la Festa Major de Planès, vaig ballar tota la tarda amb un noi de Cal Casanoves que era una mica torrapebrot.

Ja sabies parlar català abans de venir cap aquí?

Esclar! És que el meu pare era de prop d'Olot, de Riudaura, i amb ell sempre parlàvem en català. A més a més, Peralta és a prop de Lleida i s'hi parla català. Bé, més aviat el *xapurreao*, que en diuen [nom que alguns parlants de la Franja fan servir per denominar la varietat de català que parlen].

T'agrada més el poble d'ara o el d'abans?

Mira, no ho sé, el poble d'abans era més poble, i el poble d'ara, com que la meitat de la gent són forasters, jo ja no us conec, ja no sé qui són, no en conec ni la meitat.

Tu també vas venir de fora.

És que jo vaig vindre de molt jove!

Quin consell els donaries als teus nets i a les teves netes?

Que diguin la veritat, que no diguin mentides.

SMP
Serveis de Manteniment del Pirineu, s.l.

Maria Pont Verdaguer

“Mentre els joves ballàvem tant com podíem, les mares s’asseien i feien la seva tertúlia”

05/01/2025 · EL NET

Com et dius i quants anys tens?
 Maria Pont Verdaguer i tinc noranta-un anys. Vaig néixer el 31 d'agost de l'any 1933, a Nevà, a Cal Baldric de Dalt, a les onze de la nit.

T'han explicat alguna curiositat del teu naixement?

Sí, la meva mare havia d'anar a Cal Baldric de Baix perquè jo naixés allà, perquè així els avis la podien ajudar. Però el dia que havia de néixer va fer una tempesta tan i tan forta, que no hi va poder arribar i vaig acabar naixent a Cal Baldric de Dalt. Entre les dues cases hi havia tres rius, i l'aigua baixava amb tanta força que no va poder passar.

Amb qui vivies a casa durant la infància?

Amb els pares, amb dues iaies... érem molta gent. Vivíem tots a la mateixa casa. Era una casa de pagès, així que vivíem amb el bestiar i tot. Era una casa aïllada, envoltada de bosc.

Tens algun record de la postguerra?

Sí, recordo que va morir un germà, el Ramon. Va agafar allò del coll, el *garrotillo* que en deien [la diftèria]. Va morir ofegat quan tenia cinc anys i mig. L'únic metge que hi havia a la Vall era el metge Bonada, i sí que li va aplicar un tractament, però com que havia passat la guerra, el medicament estava caducat i no li va fer efecte.

Quants anys tenies llavors?

Ell era més gran que tu?

Ens portàvem dinou mesos. Jo tenia tres anys i ell cinc. Aquesta imatge sí que la tinc, que hi havia una desesperació molt gran en aquella casa. Va ser una cosa molt ràpida. Fixa't que la meva mare, que estava a Cal Baldric de Dalt, va saber abans que el nen era mort que no pas que estigués malalt. Va ser una cosa molt dolenta!

Ostres, quina història més trista.

Va, parlem de coses més alegres.

Quin era el teu àpat preferit?

Menjàvem molta escudella, escudella de pagès, d'arròs i fideus i patates, que és molt bona. Era el que es menjava en aquella època, oi tant! I la canamillana, feta amb cols d'aquella tan arrissada, la col d'hivern. Ens la menjàvem amb una rosta de cansalada.

Com era el teu dia a dia quan eres petita?

Ens aixecàvem i anàvem al col·legi, però a l'hivern, que llavors nevava molt i sovint quedàvem aïllats, anava a viure un temps a Vilanova i la Geltrú amb uns oncles per poder continuar estudiant. Durant la resta de l'any, vivíem a Cal Baldric.

On anaves a escola?

De petits anàvem a l'escola de Nevà, a Cal Moliner, i hi anàvem cada dia a peu. Érem uns nou o deu alumnes que venien no només de Nevà, sinó també d'Espinosa i de Dòrria.

Fins quan vas anar a escola?

No hi vaig anar gaire temps. En aquella època es considerava que amb saber sumar, restar, multiplicar, dividir, escriure una carta i cosir ja n'hi havia prou, sobretot per a les noies. Aquesta era la formació que es donava.

Qui eren els teus amics i amigues en aquella època?

Jo sempre he sigut molt casolana, però tenia una amiga molt especial, la Leonor de Cal Negre. Ens vam fer amigues a les matances del porc. Ella venia sempre acompanyant la seva mare, que és qui feia les botifarres, i ens vam fer molt amigues.

Quants porcs matàveu a l'any?

Normalment, fèiem dues matances a l'any, i a vegades tres: una abans de Nadal, una de grossa al febrer i una altra cap a finals de març. La matança durava fins a tres dies i ho feien tot a mà, des de triturar la carn fins a embotir-la. Feien botifarres, llançonisses, sagí i conserves que duraven tot l'any.

Explica'm una mica què feies els diumenges?

Els diumenges anàvem a missa al dematí i, a la tarda i a la nit, a ballar amb el manubri. Nosaltres érem quatre germanes i hi anàvem amb la meva mare. Mentre nosaltres ballàvem tant com podíem, elles s'asseien i feien la seva tertúlia. Si no hi havia prou nois, ballàvem les noies amb les noies. Fèiem el ball a Cal Sastre Curt, on hi havia un bar que sempre estava molt ple.

Com era la teva adolescència comparada amb la meva?

Hi ha un abisme, Andreu, hi ha un abisme. No es pot ni comparar. No s'assembla de re.

A quina edat vas començar a treballar?

Amb catorze anys ja ajudava la mare a portar el menjar als segadors, i anàvem caminant fins a Plans d'Arnau. Els pujàvem l'esmorzar i el dinar cada dia i els dúiem esperit de vi i benes per si es tallaven, perquè es fotien cada rosta...

Què volies ser de gran?

Volia ser modista, i ho vaig ser. De jove ja cosia amb la Felisa Flotats, aquí al poble, i més endavant vaig anar a Barcelona, on ajudava en un forn familiar i alhora aprenia l'ofici. Al final, a Planoles érem quatre modistes.

Quan et vas casar?

Quan tenia vint-i-set anys. Per ser aquella època, jo era gran. Em vaig casar a Núria, perquè lavi, el meu home, tenia moltes arrels a Núria. Quan van fer els ferrocarrils el meu sogre anava amb l'equip dels enginyers que van enginyar el cremallera. I llavors, esclar, tenia molta relació amb Núria i m'hi vaig casar.

On vas conèixer el teu home?

Ballant! Abans es formaven moltes parelles així. Ens vam conèixer ballant a Ribes perquè ell era de Queralbs.

Explica'm una mica el viatge de noces.

On vau anar?

Vam anar vuit dies a Madrid, amb avió! Recordo que vaig haver d'anar al lavabo i quan em vaig aixecar, escolta, semblava que flotés. Tant, que el que estava allà amb mi, em va haver d'agafar. Ja van veure que jo era nova en això de volar.

Com era Planoles quan eres petita i com ha canviat amb els anys?

Abans hi havia molt moviment i molta més vida al poble. Hi havia molta gent del poble. Hi havia unes quantes botigues: Can Cosp, Cal Pelut, Ca la Conxita, Cal Txatxo, l'Estanc, Telèfons, dos forners... I llavors, què passava? Doncs que els de Dòrria, els de Nevà i altres venien a comprar aquí. L'ambient era molt familiar, ens coneixíem tots. Ara, en canvi, hi ha molta gent de fora i som pocs els veïns de tota la vida. La vida aquí era dura i molts joves, un cop han pogut estudiar, han hagut de marxar fora per buscar-se la vida. El poble ha canviat molt i molt de pressa.

I l'última, tens algun consell que em vulguis donar a mi?

Doncs sí, que estudiis, que siguis treballador i amb això pots anar a tot arreu. És així, és així. I sobretot que siguis bona persona, que ja ho ets.

Anna Solà Trilla

Va arribar a Planoles d'estiuejant i s'hi va quedar per sempre

02/03/2025 · ENTREVISTADORS

Com et dius i quants anys tens?
Anna Solà, però em diuen Anna Basté i vaig néixer l'any 33 a Barcelona.

Amb qui vivies quan eres petita?

Amb els meus pares i l'Àngel, un germà més petit. Vivíem al costat de la Sagrada Família, però quan va esclatar la guerra, vam anar a viure a Vallvidrera per protegir-nos de les bombes, i perquè allà era més fàcil trobar menjar. Deien que a Vallvidrera els aires i l'aigua eren més bons.

Te'n recordes, de la guerra?

I tant. Ens feien apagar els llums per evitar que els avions ens bombardegessin i corríem a amagar-nos quan passaven. Jo era petita, però passàvem molta por. Ho passava malament, i la mamà també. T'explicaré una anècdota. El meu pare, quan va tornar de la guerra, li va preguntar a la meva mare "on és aquell abric de pell?", i ja no el teníem perquè la mamà l'havia canviat per poder comprar menjar. No se'l va vendre, eh, el va haver de canviar per menjar!

Ens han dit que en aquella època estaves malalta, que vas estar molt de temps al llit

Vaig estar dels setze als vint-i-dos anys sense poder sortir de casa. Estava al llit amb la cama enguixada, i com que m'avorria, vaig llegir molt. A casa teníem molts llibres i vaig llegir molt.

Vas viure sempre a Barcelona?

No, el papà treballava a la Caixa i en acabar la guerra li van oferir un lloc de feina a Tortosa, i hi vam anar. Allà hi havia més menjar que no pas a Vallvidrera. A Tortosa vaig poder anar a escola i vaig anar a les Teresianes fins als divuit anys.

I et vas casar allà, amb un tortosí?

No, no em vaig casar amb un tortosí. El Francesc era de Barcelona, d'Horta, i teníem més o menys la mateixa edat. A la meva sogra, però, no li feia gaire gràcia que jo em casés amb el Francesc perquè ella sabia que jo havia tingut la tuberculosi i això no li agradava. Però jo li deia "tens raó, però ja estic curada".

Parlem de Planoles.

Com vas venir a parar aquí?

Haig de dir la veritat, oi? L'any 39, els meus sogres ja venien aquí a estiuejar. Pujaven amb la diligència i llogaven aquella casa rosa, aquella on ara hi ha els pares de la massatgista [Cal Climansó].

I quan et vas casar, vas pujar aquí amb el teu marit, a la casa rosa?

Sí i no. La meva sogra no em volia gaire i al principi ens allotjàvem a la fonda. Jo era molt feliç igualment.

I després?

El meu marit, en Francesc, va començar a pilotar avionetes i es va morir en un accident. A partir de llavors, jo i els tres fills, per poc que podíem, pujàvem cap aquí i estiuejàvem a Cal Déu.

I quan es va morir el Francesc, què vas fer? Et vas posar a treballar?

No, el Francesc em va deixar bastant bé. Jo estava bé, oi? [Li pregunta al fill. L'Anna no recorda aquesta etapa de la seva vida i ens l'explica el fill, l'Àlex].

Recorda, mare, recorda... Quan el pare es va matar amb l'avioneta, tu vas anar a la fàbrica, i què hi vas trobar? Que no hi havia ni un duro! A més, en aquella època el pare era autònom i no es cobrava viduitat. Quan va faltar, tots els diners estaven invertits a la fàbrica. I vas tenir el problema, mare, que el pare ens havia fet usufructuaris a tu i a nosaltres, els hereus, i no podies fer res. I et vas espavilar sola. La primera feina va ser a Rodier París [una botiga de moda]. Vas treballar molt!

I vaig fer una empresa constructora [apunta l'Anna].

Quan vas comprar el pis de la Colomina i vas venir a viure a Planoles?

Ui, no me'n recordo.

Ho vas comprar quan jo tenia dotze anys [diu el fill].

A Barcelona tenia un pis molt maco, el de la Caixa, i encara el conservo, però ja fa més de cinc anys que no hi vaig. Sempre veníem a passar els estius a Planoles, i cada vegada m'hi volia quedar més temps.

Als vuitanta anys va començar a passar més temps a Planoles que a Barcelona, i ja fa uns quants anys que va voler quedar-s'hi per sempre [ens explica el fill].

La impressió és que aquí hi havia bons veïns. Jo ja no tenia marit i un matí me'n vaig anar de Barcelona i vaig venir aquí, així, de cop! Hi estic bé. I la veritat és que ara penso que com que m'he fet tan gran, ara ja em moriré aquí.

Vols que t'enterrin aquí?

Sí. A més, quan es va morir el Francesc, el vaig portar aquí. Ell està enterrat al cementiri, on hi ha una pedra de Subirachs que està catalogada. Un dia vaig dir "oi que ja he perdut el meu marit? Oi que ho tinc tot aquí? Doncs que em deixin enterrar al costat del meu home".

I això de viure a Planoles, què?

Ah, a Planoles, bé. Ningú em molestava, ningú em deia res. I hi tenia moltes amigues! La Maria Bou, l'Iris Verge, que em va convèncer de comprar aquest apartament... Ah, i també vaig amb totes les velletes al sopar de la gent gran, amb la Neus, la Rosa... Això sí, quan surto màgrada molt anar mudada i elles se'n riuen [riu].

Anna, et vull fer una última pregunta.

Quin consell donaries als teus nets?

Als meus nets? Home, ja els en dono de bastant bons, eh?

D'acord, diga-me'n un.

Un? Que treballin molt, perquè no hi ha res més. Ah, i els diria "estudieu, estudieu, estudieu...".

Puc explicar una cosa que sempre em feia a mi? [ens pregunta l'Àlex] Quan els negocis anaven bé, era gràcies a ella! I quan anaven malament, la culpa era sempre meua! Sempre genio y figura [riem a cor què vols].

DIES PREVIS A LA FESTA MAJOR

Dissabte, 9 d'agost

A les 20:00
al teatre del Casino, **2a obra del Cicle d'Arts Escèniques i Música**.
Les Frikis, espectacle familiar a càrrec de Mundo Costrini

Diumenge, 10 d'agost

A les 18:00
a la sala de dalt del Casino, **presentació** a càrrec de Ramon Miravittles **del llibre** *Anatomia de la crispació*.
L'acte estarà presentat per Manel Balcells, exconseller de Salut de la Generalitat

Dijous, 14 d'agost

A les 18:00
des de la plaça Primer d'Octubre, **acampada estival** amb nens i nenes, pels volts del Collet de les Barraques.
Organitza: Associació Excursionista de Planoles

Dissabte, 16 d'agost

A les 20:00
al teatre del Casino, **3a obra del Cicle d'Arts Escèniques i Música**.
Artemis, espectacle a càrrec de la Companyia Gèminis

Diumenge, 17 d'agost

Festival 5 sentits. A la plaça de l'Ajuntament

- A partir de les 16:30
fira de productes locals
- A les 17:00
visita guiada a l'església de Planès
- A les 18:30
concert a càrrec de La Baula
- A partir de les 19:45
tast de productes locals

Organitza: Consell comarcal del Ripollès

Del 16 al 24 d'agost

A la sala de dalt del Casino,
exposició de fotos de Planoles.
Horari d'obertura: de 18:30 a 20:00
Organitza: Associació de Dones de Planoles

Dimarts, 19 d'agost

A les 17:45
sortida per gaudir de la posta de sol al Puig de Dòrria.
Organitza: Associació Excursionista de Planoles

A les 19:00
a la pista poliesportiva, **partit de Futbol femení** per part de dos combinats de Planoles

A partir de les 22:30
a la piscina, **nit musical** amb Alvert i Dj Xex

Dimecres, 20 d'agost

Jornada de tennis.

- A les 9:00
inici dels **tornejos** Open Tiebreak **Pàdel** i Open Tiebreak **Tennis**
- A les 20:00
a la pista 3 del club, **Lliurament de premis**, diplomes i copa de cava

Organitza: Club de Tennis Planoles

 A circular logo with a red border containing the text 'EMBOTITS CASOLANS DE PLANOLES' and a stylized 'EP' in the center.

Embotits Casolans de Planoles

info@embotitsdeplanoles.com
www.embotitsdeplanoles.com
Obrador - Estació s/n - T. 972 73 62 24
Botiga - Ribes 2 - T. 972 73 6023

 A logo featuring a stylized illustration of a person working at a table, with the text 'CAN QUIXAL' above and 'FORN de PLANOLES' below.

FORN de PLANOLES

Carrer de la Plaça 10
Tel. 972 73 61 93

TAXI PLANOLES

 A circular logo with a yellow taxi icon and the word 'TAXI' below it.

Jesús Palacín
627 588 870
Servei 24 h

Elisabet Córdoba
627 588 871

 A logo featuring a detailed illustration of a construction vehicle, specifically a bulldozer.

C.O.P. GERMANS MARTY, S.A.
EXCAVACIONS, RASES, TRANSPORTS DE MATERIALS, I MOVIMENT DE TERRES

T 972 70 39 00 - F 972 71 45 06 - gmarty@gmarty.cat
Bona Vista 14 - 17534 Ribes de Freser
Despatx c/ Concepció Ducloux 4 - 17500 Ripoll

Planoles Xanascat

 The logo of the Generalitat de Catalunya, featuring a red and white striped shield.

Generalitat de Catalunya
Agència Catalana de la Joventut

Ctra. De Nevà Prat Cap Riu, s/n
17535 Planoles
Tlf. 972 736 177
planoles.xanascat@gencat.cat

XANASCAT

 A circular logo with a red border containing the text 'HOTEL • RESTAURANT' and 'CAÇADORS' around a central illustration of a hunter.

ELS CAÇADORS

Hotel Restaurant · Centenari 1920-2020

Comparteix l'estiu al Restaurant i a la terrassa de l'Snack Caçadors! Bona Festa Major!

 A logo featuring the word 'FLOKS' in a large, bold, black font, with a stylized blue and white graphic above it.

FLOKS

 A logo featuring the letters 'MF' in a stylized, colorful font, with the text 'MATERIALS DEL FRESER' below it.

MATERIALS DEL FRESER

Ferreteria i Eines, Exposició de Rajoles, Griferia i Banys, Pintura, Jardineria i Pagesia, Pèl·lets, Lloguer de maquinària, Materials de Construcció en General

Ctra. de Pardines 20 - 17534 Ribes de Freser
materials@materialsdefreser.com
Tel. 972 72 71 14

DIJOUS 21 AGOST

A les 7:30
trobada a la plaça Primer d'Octubre
per realitzar una sortida de
Cacera fotogràfica. Places limitades.
Per reservar truqueu a les tardes
al 648063667 (Sergi).
Organitza: Societat de Caçadors
la Vall del Rigart

A les 11:45
al camp de futbol del riu,
Partit de futbol de veterans:
Planoles - Exjugadors F.C. Barcelona

A les 17:00
a la piscina, **6a cursa d'OFNIs**

A les 17:00
a la galeria del Casino, **Projecció de la
pel·lícula** *Los Santos Inocentes*.
En acabat, petit **debat-col·loqui**.
Organitza: Societat de Caçadors
la Vall del Rigart

A les 20:00
a la pista poliesportiva, donem
la benvinguda a la Festa Major
amb un **Sopar de carmanyola**.
Cal reservar taula a l'Ajuntament
(2€ per persona).
El sopar estarà amenitzat pel Dj Enreg

DIVENDRES 22 AGOST

A les 10:00
Sortida Botànica als Grans salzes de Toses.
Punt de trobada, plaça Primer d'Octubre.
Organitza: Associació Excursionista
de Planoles

A partir de les 10:30
a la plaça Primer d'Octubre,
Activitats infantils

- Construcció de capgrossos
- Concurs de dibuix

A les 12:30
a la font de la pista poliesportiva,
Campionat de bitlles catalanes

A les 17:30
davant del Trill, **Baixada d'andròmines**

A les 20:00
a la plaça de l'Ajuntament, **Pregó
de Festa Major: Els nostres avis**,
a càrrec dels nets i netes de Planoles

A continuació, **Repic de campanes**

A les 22:00
a la pista poliesportiva, **Quinto**
A continuació, **Quinto musical**

DISSABTE 23 AGOST

A les 8:30
a la pista poliesportiva, **Dotze hores de
futbol sala**

A les 9:00
a la plaça Primer d'Octubre, **XX pujada al
Collet de les Barraques**

A les 11:00
a la plaça Primer d'Octubre,
Taller + Exhibició final de Cèrcol Aeri
(modalitat circ), per infants i adults
a càrrec de Núria Ros

A les 14:00
al Refugi Corral Blanc, **Arrossada**.
Organitza: Refugi el Corral Blanc

A les 18:00
al pati del Trill, **Concert de Jazz**
a càrrec de Sunny John Quartet

A les 19:45
a la plaça de l'Ajuntament, **Hearth Wash**
a càrrec de la companyia Mar Gómez

A les 21:00
i sortint del Casino i acabant a la piscina, i
en companyia del grup ZeBRASS Marching
Band, **VI Birranoles** (per majors de 18 anys).
Organitza: Beer Lovers

En acabar, a les 00:00
a la piscina, **Sessió de DJ** a càrrec
dels DJ Badabronx i Franchó

DIUMENGE 24 AGOST

A les 10:00
a la pista poliesportiva, **Futbol infantil**

A les 10:00 i a les 11:00
visita a la **Casa de les Papallones i Petit
museu d'història natural**. Places limitades.
Reserva prèvia al telèfon 696414592.
Organitza: Agustí Gabaldà

A les 11:30
a l'església de Sant Vicenç,
Missa de Festa Major i Missa de Difunts

A les 12:00
a la plaça Primer d'Octubre,
Cercavila-Xaranga a càrrec del grup
ZeBRASS Marching Band

A les 18:00
a la plaça de l'Ajuntament, **Sardanes**
amb la cobla Berga Jove

A les 19:00
a la piscina, **III campionat de pedra,
paper i tisora**

A les 22:00
al teatre del Casino, **4a obra del Cicle
d'Arts Escèniques i Música**.
Tenors, a càrrec de la companyia Il·luminati

DILLUNS 25 AGOST

A les 11:00
a la piscina, **Aquagym**. Organitza: Sònia

A les 12:30
des del pont del Paixó, **Mítica pujada
ciclista a Cal Gasparó – 6a pujada ciclista
Iu Vidal**. Col·labora: Cal Gasparó

A les 17:00
a la pista poliesportiva, **Campionat
de bàsquet 3x3**. A partir de 16 anys

A les 17:30
a la plaça Primer d'Octubre, **Disco Baby**

A les 19:00
a la plaça Primer d'Octubre, **Xocolatada**
per a tothom.
Organitza: Associació de Dones de Planoles

Tot seguit, entrega de **premis
del V Concurs de fotografia**.
Organitza: Associació de Dones de Planoles

A les 21:00
a la Colomina, **Correfoc infantil**

En acabat, a la pista poliesportiva,
Cantada conjunta de l'Hora dels Adeus

A les 23:30
a la pista poliesportiva, **Ball de confeti**
amb La Salseta del Poble Sec

En acabat, a la sala del Casino, **rematem
la Festa Major** amb el Dj Tete i el Dj Elex

Rètol & Rètols, disseny i retolació, SL
 Gran Via de les Corts Catalanes 759
 08013 Barcelona - emmywall.com
 info@emmywall.com EmmyWall
 @emmywall_sytem

Rosalía Bonshoms Masó
 T. 648 450 969
 Carrer de la Plaça 5 - 17535 Planoles

Joaquín Bernardo
 Crta de Pardines 20
 17534 Ribes de Freser
 construquimsl@gmail.com
619 260 912

**TREBALLS DE PALETERIA
 ESTRUCTURES DE FORMIGÓ
 MURS DE FORMIGÓ**

Apartament Turistic

Joan Carles López
 619 74 11 37
 joancarles@impresart.eu

Garatge
J. ROMA
**Mécanica - Planxisteria
 Electricitat**

Ctra. Puigcerdà, s/n
 17530 Campdevànol - Tel. 972 73 00 23
 garatgej.roma@yahoo.es

PINTURES ECOLÒGIQUES
 RESTAURACIÓ I MANTENIMENT DE FUSTA
 LASURS I VERNISSOS EXTERIORS (CERTIFICATS)
 PINTURA EN GENERAL

KePINTEM

Miquel Àngel García
 Tel. 609 30 62 03
 Av. Andreu Ylla 4 (Cal Masuret) - 17535 Planoles

**LA CASA DE
 LES PAPALLONES**

Petit museu d'història natural

C/ Estació 4 - 17535 Planoles
 Tel. 696 414 592 / 938 890 717
 www.lacasadelespapallones.com
 lacasadelespapallones@gmail.com

Carles Grabulosa Palmada
 Ctra. de Puigcerdà N-260
 Tel. 659 588 882

Alberg Marista - Terrenys d'acampada
 Tel - Fax 972 73 60 67 - 676 548 589
 Planoles

Amb l'experiència de sempre
 i les novetats del moment

Oscar Grabulosa

MÉS DE 50 ANYS AL VOSTRE SERVEI

Tel. 972 73 61 64 - 667 574 939
 oscargrabulosa@gmail.com

EXCAVACIONS LLUÍS ICART S.L.

Tel. 972 73 01 78
 Ctra. de Gombren Km 5
 L'Empalme Camdevànol 1
 17530 (Girona)

CAN COSP
 Carnisseria
 Quevllures

Embotits Casolans de Planoles
 Estació s/n - T. 972 73 62 24
 Ribes 2 - T. 972 73 6023 - 17535 Planoles
 info@embotisdeplanoles.com
 www.embotisdeplanoles.com

AUTO RIPOLLÈS MOTOR S.L.

Tel. 972 70 33 11
 Ctra. N-152 - km. 108, Polígon Ind. Rocafiguera
 17500 Ripoll (Girona)

CAN FOSSES
 CÀMPING · MASIA · BUNGALOWS

T. 972 73 60 65 - 629 78 06 79 - 17535 Planoles
 info@canfosses.com - www.canfosses.com

**BAR - RESTAURANT
 ANNA**

Ventolà
 Tel. 972 72 72 60
 17534 Ribes de Freser

Dolores Montaña García

Una andalusa que va fer de Planoles casa seva

05/01/2025 · LA NETA

Va, iaia, comencem. On vas néixer?

Nací en Écija, en Sevilla, el 15 de junio del 31, hace noventa y tres años.

Com era la vida al teu poble?

Sí, mira, normal, treballar y treballar.

I no anaves a escola?

Sí, sí. Párvulos primero y después a trabajar. Aprendí a hacer camisas de hombre y hacía camisas de hombre.

A casa teva, a Écija, amb qui vivies?

Con mi madre y mis hermanas. Éramos Rosarito, Luisa, Teresa, Catalina, yo y Pilar. Seis mujeres. ¡Olé!

I el teu pare no vivia amb vosaltres?

Mi padre murió joven. Mi madre quedó viuda y se tuvo que ir arreglando: puso una carbonería y vendía carbón, que le llevaba un tío mío. Pero no pasamos hambre, mi madre se apañaba muy bien. Nosotras por la noche siempre comíamos cocido de garbanzos y patata, y la pringá, que la hacía de tocino y carne.

A quina edat vas marxar d'allà?

No me acuerdo muy bien a qué edad, veintitantos. El viaje fue malillo porque los trenes iban muy llenos y todo eso. Yo no llevaba na de equipaje.

Vas venir directament a Planoles?

No. Cuando yo estaba en Écija, un Guardia Civil le dijo a una amiga mía "¿por qué no te vienes a Barcelona, que hay trabajo?". Y yo me vine con ella. Ella se quedó en Barcelona y yo me fui a Monistrol de Montserrat. Allí vivía con una familia que tenían una agencia de transportes: iban para Écija, para Córdoba, para todos esos sitios.

Amb quants anys vas arribar a Planoles?

Eso sí que no me acuerdo. Grandecita era yo, unos treinta.

Quan vas arribar, com era Planoles?

Ha canviat molt a com és ara?

Yo no lo encuentro cambiado.

Et va costar molt adaptar-te a la vida d'aquí, a la gent, al català?

No, porque el catalán enseguida lo cogí. Hablarlo no, eh, pero entenderlo... "Lo tienes que hablar", me decían, "porque no te vamos a hablar en castellano". Y yo decía "bueno, hableme en catalán que yo ya te entiendo". Me adapté bien. Y en seguida hice amigas. Primero la Milagros, la primera que conocí. Íbamos a buscar la leche en su casa, y allí hicimos amistad.

Com era el teu dia a dia aquí?

Mi día a día era trabajar, iba a limpiar las casas y sobre todo fregaba. Pero cuando vinieron los niños, hacía pocas horas. ¡Ah!, y también trabajé

en el albergue, limpiando el cuartel de la Guardia Civil, en la fonda con la Neus...

Et vas casar aquí, a Planoles?

No, nos casamos en Monistrol de Montserrat y fuimos de viaje de novios en tren a Zaragoza porque José había hecho la mili allí.

Explica'm alguna cosa del teu home, del Josep

José era raro como una adivinanza. Yo era una tonta y una loca, y ya veía que era raro y me creía que lo iba a dominar, pero no pude, me dominó él a mí. Era muy tozudo y muy celoso. Era muy celoso, ¡uy!, una barbaridad. Pero no me arrepiento de mi vida. Tengo dos hijos que me cuidan, dos nietos, y ahora la nieta.

Quants anys tenies, quan vas tenir la Luisa, la primera filla?

Era mayor, ya. Según mi suegra, era una vieja, pero su hijo también lo era. No me acuerdo, pero él era un poco más chico que yo.

Explica'm una mica què feies un diumenge

Los domingos iba a misa y después hacía la comida y comíamos. Y por la tarde me iba de paseo con los niños. Mi vida era esa, eh. Nosotros no íbamos a ninguna parte. Bueno, cuando había el baile sí que iba. Eso sí.

Creus que el poble d'abans era millor que el d'ara?

Yo lo encuentro igual, pero me gusta más el de ara. No lo sé. Me encuentro muy bien aquí. Hay buena gent. Si no hubiera habido buena gente no me quedo, eh. Que a mí me gusta escoger. Si me ha faltado algo, siempre me lo han ofrecido. No hay gente mala, aquí.

I ja per acabar. Iaia, tens algun consell per donar-me?

¡Que mires bien dónde te vas! Y que no te cases hasta que tengas un piso para ir a vivir.

Per què ho dius això?

Porque cuando nosotros nos casamos no teníamos donde ir, nos fuimos a vivir con mi suegra. Vivimos con ella por lo menos siete años. Tuve que vivir con ella hasta que encontré este piso. Los niños, los dos, nacieron en aquella casa. Vivíamos los cinco. La Consuelo era mucha Consuelo. Por ejemplo, cuando nos íbamos pa Écija, la engañábamos y le decíamos que nos íbamos a Monistrol. A veces nos llamaba y decía que se había puesto mala, entonces teníamos que venirnos desde Écija pa aquí. Y cuando llegábamos, ella estaba arreglada, sentada en la cama, menos enferma que yo, y entonces yo me enfadaba mucho [ens fa riure a cor què vols].

El jardiner de Planoles

Alex - 669 562 155
alcohi.ach@gmail.com

Manteniments de jardins
Feines de neteja
i desbrossament - Podes
Sistemes de reg - Llenya
Tanques de fusta

Els pans de sempre com no els havies vist mai
també productes sense gluten

hola@fornrobiro.cat

Forn Robiró
forn de pa i pastisseria

AIGÜES PUIGMAL, S.L.

SERVEI D'AIGÜES

c/ Núria 9
T. 972 72 71 49 - F. 972 72 91 93
aiguespuigmal@telefonica.net
17534 Ribes de Freser

Antònia Tor Carbonell i Vicenç Rigola Vilà

Antònia i Vicenç, la parella que fa seixanta-cinc anys que ballen

19/04/2025 · LA FILLA

Quan vau néixer i on?
Vicenç. El 31 d'octubre de l'any 30, a Cal Xicó, al carrer de la Font. Vivia amb els meus pares i germans.

Antònia. El 6 d'octubre del 31, a Cal Fuster, a tocar de la carretera. Érem sis germans, jo la més petita. Vam haver d'anar a viure a Cal Joan Pau a Planès després que ens fessin fora de Cal Fuster.

Vau conèixer els avis?

A. No, jo no en vaig conèixer cap.

V. El meu avi vivia amb nosaltres. Era jutge i president del sometent. Quan alguna dona gitana paria aquí, ell els registrava i sempre els posava de nom Vicenç, com ell.

I al col·legi, hi anàveu?

V. Després de la guerra no hi havia mestres enlloc. Aquí feien col·legi a sota de l'Ajuntament, i ho feia un capellà que es deia mossèn Martí. Feia les classes de nou a onze del matí i, pels que no hi podien anar, de nou a onze del vespre.

A. Nosaltres teníem de mestres un matrimoni i ella ens ensenyava de labors. Però la majoria de nosaltres havíem de plegar a les dotze del migdia per anar a portar el dinar al pare al camp.

Quan sortíeu de l'escola, què fèieu?

A. Mira, a vegades ens ajuntàvem totes i anàvem a collir menjar pels conills. Sempre calia ajudar a casa, des dels set o vuit anys ja ajudàvem. No hi havia ni tele ni mòbils i fèiem això.

V. Jugàvem molt, sempre al carrer. Aquí hi havia trenta o quaranta nois i noies: el del Max Plàstic, el Sebi, el Machín, el Fermín, el Manolo Adam... n'hi havia molts.

A. Nosaltres érem catorze o quinze noies. Totes érem amigues, sortíem i anàvem a berenar a la font de la Serra, a la font de la Vena, ens reuníem totes: la Paquita, la Leonor, la Rosita Bonfill...

Teniu alguna memòria de la guerra?

A. Quan passaven els avions, ens feien anar amb un cordó i ens feien posar un tronquet a la boca per si queien bombes que no ens rebentessin els pulmons. A més a més, la meua mare feia de Creu Roja a tota la gent que s'escapava de la guerra, els ajudava, els donava mantes, els curava i els donava aixopluc a casa nostra.

V. Jo recordo sobretot el pas dels soldats que es retiraven. Al final del conflicte, molts dels que volien passar la frontera van morir al torrent de Planès intentant-ho. Patinaven sobre la neu, queien i quedaven allà glaçats. Quan es fonia la neu, els trobaven i els portaven al cementiri amb una mula.

Passàveu fam?

A. No, mai. A casa era una casa de pagès molt gran. Teníem vaques, gallines, oques, ànecs, coloms, conills i porcs. La mare tenia de tot.

V. Aquí hi havia de tot. El meu pare tenia set o vuit vaques. No ens veníem res, tot era per a nosaltres o per a fer intercanvis.

I algun record de la postguerra?

V. I tant. Els soldats quan es retiraven havien deixat molt d'armament abandonat, i amb tota una colla, jugàvem amb les bales i les bombes. A un noi, manipulant una bomba, li va explotar i el va matar allà mateix.

Va, parlem de coses alegres.

Què fèieu els diumenges?

V. Teníem un manubri i a ballar tothom.

A. Sí, teníem un manubri. Ballàvem fins a les nou de la nit.

I ballàveu molt, vosaltres?

A. I tant, i tant. I teníem els balls compromesos... "jo en tinc tres". En sabíem molt, de ballar, el Vicenç i jo. Ballàvem molt i el vals ens agradava especialment. Mira si ens agradava que amb noranta anys encara vam anar a Campdevàrol a ballar.

V. Sí, ens agradava molt. Encara a vegades li dic "anirem a ballar" [riu].

A quina edat vau començar a treballar?

A. Amb set anys ja pasturava porcs i ajudava amb les vaques. Després vaig anar a escola a Ribes i a aprendre de modista amb l'Escàvia. Dormia a casa de l'alcalde, que era parent, i els caps de setmana tornava a casa a peu. La mare sempre deia que li agradava venir amb mi perquè jo no callava mai. Més tard, em vaig dedicar a ser cuinera de l'escola durant vint anys. Entremig vaig criar als meus quatre fills i vaig cuidar els sogres.

V. Vaig estudiar fins als disset o divuit anys. Als divuit me'n vaig anar a França a ajudar al meu germà en una carnisseria. Més tard, em vaig presentar a unes places de forestal, vaig estudiar a Girona i vaig fer pràctiques a Madrid. Vaig exercir com a agent forestal tota la vida: controlava tallades, marcava arbres i supervisava subhastes i repoblacions.

Quan vau començar a festejar?

A. Ui, jo tenia vint-i-quatre anys i ens vam casar que jo en tenia vint-i-vuit i ell vint-i-nou. Ens coneixíem de tota la vida, jo vivia a Cal Fuster i ell vivia a Cal Xicó.

V. Ja feia cinc anys que anàvem junts i vam dir "hem de decidir alguna cosa".

I vàreu fer algun viatge, quan us vau casar?

A. Vam anar a Mallorca, a Manacor, per les joies. Vam estar-hi pocs dies perquè ell tenia feina.

V. Jo feia un mes que havia vingut de Madrid i ja volia tornar cap a casa. No hi estava pas bé, allà, i al cap de dotze dies ja en tenia prou i volia venir cap aquí.

Vau venir a viure aquí, a Cal Xicó?

A. Sí, aquí al costat. Jo no em volia casar perquè volia que anéssim a viure sols, però la seva mare no estava bé de les cames i vam dir "per llogar una dona, val més que ens casem". I vam viure vint-i-tres anys amb la sogra. Jo em portava molt bé amb els sogres, m'estimaven molt!

Quants anys tenies quan vas tindre el primer fill?

A. De seguida, al cap de deu mesos. I quatre fills, l'un darrere l'altre.

De la Festa Major, en teniu algun record?

A. Abans era molt maco tot. Anàvem a missa tots, fins i tot els pares, i allà cantàvem. Llavors, quan sortíem, els homes es reunien a la plaça, on feien la xerrada fins a l'hora de dinar, i cada diumenge, igual.

V. I a la tarda ball i a la nit ball.

Planoles, ha canviat molt, oi?

V. Molt, molt. Home, és millor ara.

A. A mi m'agradava més abans, perquè ara no conec ningú.

V. Ara hi ha més gent, més coses. No, més coses, no. Abans hi havia Cal Txatxo, la botiga del Ramon, Cal Calets, Cal Pelut, hi havia sabater, fusters, tres forners, paletes, barber... Ara no hi ha res de tot això.

I ara que teniu nets, quin consell els donàrieu?

V. Que estudiïn, busquin una bona feina i endavant.

A. Que estudiïn, que els valdrà per un altre dia ser persones.

V. A nosaltres ens agradaria que aquí, a Planoles, hi hagués més serveis, més coses, perquè els fills i els nets es poguessin quedar aquí, com abans, amb els pares i amb els avis.

Manel Adam Coch i Margarita Pous Vilà

Tota una vida treballant junts, ell a la fusteria i ella a casa

27/12/2024 · LES NETES I EL NET

Com us dieu i quants anys teniu?
Margarita Pous. Començo jo?
 Margarita Pous Vilà i vaig néixer el 15 de novembre del 32, fa noranta-dos anys. Vaig néixer a Cal Barró, a les Casetes. Hi vaig viure fins als quatre o cinc anys, amb els meus pares i els meus avis.

Manel Adam. Jo em dic Manel Adam i Coch, tinc noranta-quatre anys i soc nascut de l'any 30, el 4 d'abril, a les quatre de la tarda. Vaig néixer on en deïem Cal Calets, allà on ara és Cal Minguet.

Vàreu anar a col·legi?

MA. Jo vaig començar amb sis anys, just quan va esclatar la guerra, però només hi vaig anar un any. Després es van acabar els col·legis fins al 1939. Estàvem tot el dia jugant al carrer.

MP. A mi la guerra em va enganxar de ple i no vaig anar a escola fins als onze anys, a Centelles. Hi vaig anar fins als catorze, i després ja no vaig estudiar més.

I a la primera feina que vas tenir, avi, quants anys tenies?

MA. Ui, ui! Jo als vuit anys guardava les vaques allà, a Cal Bigorra. Més endavant vaig ser *pinxe* a la Molina, quan construïen el primer teleesquí, i cobrava 23 pessetes al dia. Vaig aprendre de fuster i, després de la mili, vaig muntar un taller propi, comprant les màquines a terminis. També vaig fer carbó amb el meu germà i el Sebastià, i per tot un mes de feina ens vam repartir disset pessetes cadascú. Tots els nens del poble treballàvem; no ens pagaven, però almenys menjàvem. Érem molt pobres, com tothom.

I tu, Margarita?

MP. Jo era modista. Als catorze anys anava a Ribes a aprendre de cosir. Però encabat, com que les Casetes era lluny, vaig venir aquí al poble al costat de Cal Txatxo. Allà vaig cosir fins que ens vam casar.

Però gana, en vàreu passar?

MA. A la postguerra érem molt pobres. En aquest poble no hi havia gaire calé. La gent sobrevivia. Gana no en passàvem, perquè tothom tenia un hort, fèiem patates, cebes, mongetes, fèiem el que es necessitava.

A quina edat us vàreu casar?

MP. Doncs mira ens vam casar als vint-i-set anys.

MA. No, als vint-i-sis, no et facis més vella. Jo en tenia vint-i-vuit, ella en té dos menys i en tenia vint-i-sis. Era l'any 58.

On us vàu casar?

MP. Aquí, a Planoles.

MA. A l'Església, com bons cristians. Ens vam casar a les dotze del matí per poder anar a dinar allà a la fonda amb el Sebastià i la Neus, que ja s'havien casat i ja la portaven ells.

I on vau anar de viatge de noces?

MA. Em penso que vam arribar a Saragossa, perquè hi havia una dona de Planoles que es va casar amb un home que era d'allà i hi tenien un hotel. Així que vam passar uns dies a Saragossa. Coi, no costava cap cèntim!

MP. Ens vam casar el 18 de desembre, però el 25 ja tornàvem a ser aquí.

Noteu diferència en com és el poble d'ara?

MA. Abans érem molta més gent, unes quatre-centes cinquanta o cinc-centes persones. Ara no crec que arribem a dues-centes. A cada casa hi havia cinc o sis germans, gairebé tothom tenia família nombrosa. A la plaça, només amb quatre cases ja ens reuníem vint mainades. A les nou del matí, tothom al carrer, i al migdia cap a casa a veure si dinaves.

MP. A casa érem cinc germans i encara som tots vius. Llavors érem molts nens i només pensàvem a jugar. Érem molt feliços.

Com us vau conèixer, vosaltres?

MP. Ja ens coneixíem de petits.

MA. Home, és molt petit el poble per no coneixe'ns. Ens coneixíem molt tots, tan aviat podíem fer una guerra a cops de roc com que ens abraçàvem... Tots érem *conocidos*.

Quan vau començar a festejar?

MA. Cap a l'època de la mili. Jo era a Barcelona i ella vivia a Sabadell.

MP. Sí, devia tenir dinou o vint anys. Vaig anar a Sabadell dos anys a aprendre *corte y confección*.

MA. Ens vam estar sis o set anys per casar-nos perquè no teníem pas cèntims i havíem de tenir paciència.

Vas treballar de modista, àvia?

MP. Sí, primer a Barcelona, al passeig de Gràcia, en una casa de modes on érem més de trenta noies cosint. Hi vaig estar dos o tres anys, vivint amb la meva tia. Després vaig tornar i vaig treballar de modista aquí, a Planoles.

I tu, avi, quan vas obrir la fusteria?

MA. La vaig obrir amb uns vint-i-set anys, però al poble el llum no arribava amb prou força. Funcionar amb màquines era difícil: a les nits havíem d'anar canviant bombetes perquè cada cop ens hi vàiem menys, i abans de la Fecsa treballàvem amb llums de carbur. Feien llum amb una turbina petita a Espinosa. Treballàvem molt! Al principi treballàvem fins i tot els dissabtes sencers, fins que va arribar la setmana anglesa.

I, per exemple, com era un dia normal quan ja éreu adults, amb tots els fills a casa...

MA. Ui, doncs ens llevàvem i a les vuit del dematí començàvem a treballar, a la una anàvem a casa a dinar i després tornàvem a treballar.

MP. Jo em vaig cuidar sempre de la casa i dels fills i l'avi treballava. Ho teníem assumit i tot molt ben repartit. Quan ell va començar a treballar anàvem molt justos. Jo havia de fer el dinar de la gent que treballava al taller, eren uns cinc o sis.

Avi, explica l'anècdota d'anar a buscar la moto

MA. Quan vaig acabar la mili, vaig comprar una Lambretta a un metge i la vam anar a buscar a Barcelona. La vam pagar en *cash*. Vam anar allà, vam pagar i vam marxar cap amunt. Però a mig camí ens vam quedar parats, ens va fer la perla, que deïem nosaltres. De Barcelona a Planoles vam trigar tot un dia.

A quina edat vàreu tenir els fills?

MP. Vaig tenir el primer fill amb trenta-dos anys, però la primera nena es va morir. Es va morir al part, i això que vaig anar a l'hospital, a Campdevàrol.

Teniu algun consell per donar-nos a nosaltres, els vostres nets i netes?

MA. Només un: s'ha de treballar, i treballar molt. I si estudieu, també heu d'estudiar de veritat. Jo he treballat molt tota la vida, fins i tot dissabtes i diumenges.

MP. Molta paciència i treballar molt. Treballaven molt abans. A tres quarts de vuit ja sentia que s'engegaven les màquines i jo ja estava tranquil·la.

www.disfaro.com

www.arrelats.cat

Construccions
Manel & Nevà

Paratge Verdaguer 2
17536 Nevà
Tel. 699 439 446

Restaurant
El Trill

Ctra. de Ribes 19 - 17535 Planoles
Tel. 608 343 768

LAPELU

home i dona
depilacions · massatges

Dolors Coll

Tel. 669 684 054
Pl. Baronia 1 - 17535 Planoles

Hotel Rural & Restaurant

Reserves al: 972 736 077 | 722 220 940
info@gasparo.cat

 cangasparo_hotelrural

**ALBA FORNAS MADRID
FISIOTERAPEUTA**

Col. 6574

Atenció domiciliària

679 583 236

alsamfer_84@hotmail.com

**Jardineria
Integral**

627 802 327
xevi@jardineriatubau.cat
www.jardineriatubau.cat

**CONSTRUCCIONS
J. MARTINEZ PORTABELLA**
50 anys d'experiència
PARDINES

Tel. 619 572 040 / 972 728 011
Ctra. de Ribes 5 - constjmp@gmail.com
www.construccionsjmp.cat

**Sant
Antoni**
HOTEL RESTAURANT

c/ de Sant Quintí 55 - Ribes de Freses
T. 972 72 70 18 - ribes@hotelsantantoni.net

Ctra. N-260 km 137,300 - 17535 Planoles
Tel. i Fax 972 73 60 34
corimamaquinaria@gmail.com
www.corima.cat

L'ARCADEA
CAN SART

FRANCH ELECTRICITAT S.C.

SERGI
639 159 083
ALBERT
626 331 102

franchelectricitat@gmail.com

**LA CARRETERA
RESTAURANT
PLANOLES**

Tel. 670238518

PADEQUART
Galeria d'Art

Tel.
972728806
639760574
padequart1@
telefonica.net

Ribes de Freser

PADEQUART

EL SERRAT
TURISME RURAL

625052378
www.elserratplanoles.com

Neus Cosp Vidal

“Les vaques cagant-se pels carrers, feia brut, però era maco”

05/01/2025 · NETS I NETES

Com et dius i quants anys tens?
Neus Cosp Vidal i tinc noranta-quatre anys. El 28 de febrer en faré noranta-cinc. El dia que vaig néixer havia nevat tant que van trigar quinze dies a poder-me batejar.

Per això et van posar Neus?

No. Em van posar Neus perquè hi havia una dona d'Argentona que tenia parents aquí i que li deien Nieves. I pel que es veu, als meus pares els agradava aquest nom. Quan jo vaig néixer, a casa hi havia sis persones i només dos noms: tres Joseps o Josepes i tres Ramons o Ramones. A mi em tocava dir-me Ramona perquè se'n deia la meva padrina, però a la meva mare no li agradava gens el nom.

A quina casa vas néixer?

A Cal Calets, entre Cal Minguet i Cal Petit Ferrer. Era una botiga on venien carn i feien pa. Feien pa de veritat, pa de forner, perquè el meu avi n'havia anat a aprendre a Mataró.

Quants anys tenies quan vas anar a viure a la fonda?

Tenia quatre anys, i al cap d'un any va arribar la Rosa. La Roser va venir deu anys més tard. Vaig viure allà tota la meua vida fins a la jubilació, quan amb el Sebastià vam venir a viure a Cal Sastre Curt.

Com era el carrer on vas néixer?

Era de terra, tot de terra. No hi havia voreres ni res. A casa teníem tant llum com aigua corrent. La llum, més endavant, es va anar fent servir més, però en aquell moment poques cases en tenien.

Tens algun record de la guerra o de la postguerra que vulguis compartir?

En tinc molts. Amb vuit anys vaig anar a Barcelona amb uns amics de la família. Quan vàrem arribar a casa seu, al carrer de Rosselló, vaig tenir una sorpresa molt gran quan vaig haver d'anar a fer

pipí. A casa, com que teníem la fonda, teníem vàter amb aigua corrent i podíem tirar la cadena. Però allà, al carrer de Rosselló, hi havia una comuna, un forat. Havies de pujar a una tarima, fer les teves necessitats i, després, tirar-hi aigua. A mi això em va impressionar molt. També recordo els bombardejos i haver-nos d'amagar al metro Rocafort.

I de Planoles?

Els últims dies de la guerra, amb l'arribada dels feixistes, la meua germana i jo vam haver d'anar a viure a Nevà a casa d'una tia i recordo que dormíem totes tres juntes en un llit.

Passàveu gana?

Aquí, de gana, no se'n va passar. Menjàvem verdura, gallina i conills que mataven. A les cases tothom en tenia. I ous. El que sí que recordo és que somiava de menjar plàtan, perquè no n'hi havia. I mira, com que no n'hi havia, en tenia delit. Però gana, gana, no, eh.

Anaves a col·legi?

Sí, anàvem a col·legi al convent de les monges, però de monges no n'hi havia. I quan sortíem de l'escola, anàvem a la plaça a jugar a paraculs o a boles.

Qui eren les teves amigues?

La Leonor era amb qui em feia més i qui més recordo perquè vivia davant de casa i tenia un any menys. També la Lucita. N'hi havia de més grans, les de Cal Minguet, la Carme i la Núria. I després n'hi havia una altra que es deia Quima.

I els diumenges què fèieu?

Els diumenges? Doncs també igual. Tot el dia al carrer, que no hi havia pas missa ni res.

Com és que no hi havia missa els diumenges?

Perquè havien mort el capellà cap al final de la guerra. A la postguerra ja en va venir un altre, i llavors els diumenges anàvem a missa. Era molt delicat que no hi anessim. El meu pare, que no era gens d'església, però que ho respectava tot, ens deia “el que no vagi a missa no anirà a ballar”. Perquè després, a la tarda, anàvem a ballar amb el manubri.

On era el manubri?

A un bar que es deia Cal Maitenquis i que ara es diu els Torrats. Hi havia la sala de ball, i quan venien les orquestres per Sant Blai o per alguna celebració, ballaven allà. I allà va ser quan ens vam enamorar amb l'avi.

A part de ballar, quines altres coses feies amb les teves amigues o amb els joves del poble?

Al mes de maig anàvem a rosari i era divertidíssim, perquè una hora abans de començar ja hi anàvem i jugàvem a això que en deïem el paracul. Era molt divertit, molt.

A quina edat vas començar a treballar i a què et dedicaves?

A treballar? Sí vols que et digui la veritat, amb dotze anys ja vaig treballar. Feia llits i netejava. He estat *maruja* tota la meua vida, i ja vaig tenir molta idea de fer-ho bé. Sempre m'ha agradat molt la feina de casa. M'agradava molt més que anar a col·legi i, tot i que anar a escola no era obligatori i podies deixar-la quan volguessis, el meu pare ens hi va fer anar sempre.

Què volies ser de gran?

A mi m'hauria agradat ser infermera, sempre m'ha agradat molt. Però he estat feliç portant la fonda amb l'avi.

Com era Planoles de diferent durant la teua infància a ara?

Molt diferent. Les gallines pel carrer, les vaques cagant-se pels carrers... era maco. Feia brut, però era maco. En tot el poble només hi havia un o dos cotxes.

A quina edat et vas casar i on?

Amb vint-i-sis anys a l'església de Planoles, en una boda doble amb la meua cosina germana Merce. Tot i que érem molt amigues, sempre m'he penedit d'haver-nos casat alhora.

I el viatge de noces?

També el vam fer plegades. Us explico una anècdota: al primer hotel de Barcelona que vam anar només tenia un llit per a tots quatre i en vam haver de buscar un altre! Després vam viatjar en tren cap a València, Múrcia, Sevilla, Còrdova i Madrid, abans de tornar cap a casa.

I després, la fonda?

Sí, el Sebastià havia treballat de forner tota la joventut. Però en casar-nos, els meus pares ens van deixar a nosaltres la fonda i ells van muntar la carnisseria al davant.

A quina edat vas tenir fills?

Al cap de nou mesos de casats, el primer. Com que em van haver de fer cesària per complicacions, teníem molta por de tenir un altre fill, i per això vam trigar tant a tenir la Silvia. Es porten gairebé set anys, un és el del 57 i l'altra és del 63.

I per acabar, algun consell que vulguis donar als teus nets?

Consells? Mira, seguiu tan macos com ara, bones persones, treballadors i endavant. Què més vols demanar? Amb això en tindria ben bé prou. Que fóssiu així, que de moment ho sou, eh. Moltes vegades en parlàvem amb l'avi i sempre deïem “oh coi, n'hem sabut prou, nosaltres, de tenir fills. Sort que hem tingut aquests fills i nets tan treballadors i capaços”.

Antònia Surroca Corominas

“No et casis mai amb algú que no li agradi el poble”

15/02/2025 · LA FILLA

Quants anys tens i on vas néixer?
Tinc noranta-vuit anys, i vaig néixer el 22 de gener de 1927 a Ca la Xica, una casa que hi havia dins de la fonda, on ara hi ha Cal Dragó. De petita vivia amb els pares, l'avi i els meus dos germans petits, el Joan i el Pere, que eren més joves que jo.

Et van explicar alguna anècdota del dia que vas néixer?

Mentre jo naixia, el meu pare va haver de sortir corrents perquè una canalla del poble volien calar foc a les vaques, que teníem als prats de la Boleda. Quan va tornar a casa, cridant per l'ensurt, la llevadora, l'Antònia de Cal Negre, li va dir “au va, vinga, no cridis tant, no cridis tant, que mentre tu cridaves, la nena plorava”.

Fins quan vas viure en aquella casa?

Fins que vaig tenir disset o divuit mesos.

I on vau anar després?

Vam anar a viure allà dalt, a Cal Casa Vella. Els pares tenien bestiar i allà hi havia més terreny i ho tenien millor. Més tard, però, vam tornar a Ca la Xica.

Vas anar a escola a Planoles?

Sí, hi vaig baixar durant sis anys des de Cal Casa Vella. A casa érem pagesos i cada matí portàvem la llet amb una burra fins a Cal Butxaques, on la recollien per portar-la a tot el poble. Jo baixava amb el pare o la mare i em quedava tot el dia al col·legi, també a dinar. Érem unes quantes que ens quedàvem a dinar com la Neus i la Lucita. A l'hivern, com que es feia fosc molt aviat, sortíem una hora abans de l'escola.

Era una escola mixta?

No, els nois estudiaven a la plaça de l'Ajuntament i nosaltres, les noies, al convent de monges, a la baixada del Casino. En cada lloc es feien classes diferents, ens separaven perquè “era un pecat ensenyar el mateix als nens i a les nenes”.

A què jugàveu amb les amigues?

A cuir, que en dèiem. A pilota d'aquella que no sé com en dieu ara. Fèiem uns clotets i tiràvem d'un tros lluny. Jugava amb la Neus, amb la Lucita, amb la Maria Requena, amb la dona del Juncà...

Quan va esclatar la guerra, quants anys tenies?

Nou anys, devia tenir. Recordo que van cremar el convent i em va impressionar molt perquè era la meva escola.

Vivies a Cal Casa Vella, aleshores?

No, ja vivíem aquí baix. Cal Casa Vella no era nostra, el teníem llogat. Vam baixar aquí al poble i vam anar a Ca la Xica, que sí que era nostra. Després, quan se la van vendre als de Cal Calicó, vam anar a Ca la Maguida. Quan em vaig casar, que tenia vint-i-sis anys, vaig venir aquí, i encara hi soc.

Tens algun record de la postguerra?

Encabat la guerra, com que la casa on vivíem era petita, tenia poca terra i no donava per poder-hi viure tots, me'n vaig anar a la fàbrica a treballar, a Ribes. Pujàvem i baixàvem a peu cada dia, estiu i hivern.

Hi vas treballar molt de temps?

No, als catorze anys me'n vaig anar a viure a Sant Joan Despí.

I com va ser això?

Mira, el meu pare hi entenia una mica de mines i de coses així, i va conèixer un home que em va dir “vols venir a estar-te a casa, a servir? Per què has d'estar-te pujant i baixant a les nits?”. I vaig anar a Sant Joan i m'hi vaig estar fins als divuit anys, crec. Més tard vaig anar a viure a Ribes, a l'Hotel Catalunya. Treballava i vivia allà, i m'hi vaig estar sis o set anys, fins que em vaig casar.

Com vas conèixer el teu home, el Pepet?

Ell era de Planoles, de Cal Fideuer. Ens coneixíem de tota la vida, des de petits. Tenia tres anys més que jo i vam festejar sis anys.

Així, ell vivia aquí, a Planoles?

Sí, però a l'hivern també marxava pel món. Anava a fer carbó, a tallar pins, i tot això.

Llavors on te'l trobaves si ell no parava i tu tampoc?

A les festes.

Els diumenges?

No. Llavors no es feia festa com ara, els diumenges també treballàvem. Ens trobàvem per la Festa Major, per Sant Blai, per Sant Vicenç... I si ell no treballava, per les festes de Ribes. Ens veiem poc per això el festeig va durar sis anys.

Explica'ns una mica com va ser el teu casament

Feia poc que s'havia mort el meu pare i no vam fer festa. Però sí que vam fer viatge de nocces, vam anar tres dies a Barcelona, a l'hotel que li deien La Paz, per allà a la Via Laietana.

Un cop casada, com era la teva vida i la feina del dia a dia?

Treballava de pagès. Teníem vaques, porcs, conills, gallines... Em llevava d'hora i feia tant la feina de dins com la de fora. Al matí portava l'esmorzar al camp, al migdia el dinar, i a la tarda el berenar, perquè els homes havien de menjar. Quan no es treballava al camp, cuidàvem el bestiar i ens preparàvem per a l'hivern: fèiem botifarres, pernills i molt confitat per no haver de comprar res. No hi havia cèntims, i havies d'espavilar-te.

Algun cop vas passar fam?

De pa, sí. Però de patates, de mongetes... tot això ja en teníem.

I quan vas anar a viure amb el Pepet, vau venir sols o amb més família?

No, no, vam venir sols. Jo sempre havia dit “si mai em caso, vull estar sola”. Perquè també havia corregut una mica i veia que les dones no s'avenien amb els sogres i totes aquestes coses.

El Pepet va treballar sempre de pagès?

No. Quan ens vam treure les vaques i tot el bestiar, es va posar a treballar de paleta, i va treballar molts anys amb el Ramon Teixidor.

A quina edat vas tindre els fills?

Ens vam casar que en tenia vint-i-sis o vint-i-set, l'any 53, i la Maria va néixer el 54.

Creus que el poble d'ara és millor o pitjor que el d'abans?

D'una part era millor perquè la gent es feia més, estava més unida. I de l'altra, no, perquè no hi havia prou mèrits per viure en un poble. A l'estiu, com que a Planoles sempre havia vingut gent de vacances, llogàvem tres mesos una part de la casa per poder anar tirant.

Quin consell els donaries a les teves netes?

Que no es casin mai amb algú que no li agradi el poble [riu].

Associació de
dones de Planoles